

STADSBYGGNADSKONTORET
PLANAVDELNINGEN

Anna Rex
Tfn 08-508 275 96

UTSTÄLLINGSUTLÅTANDE I I(27)
2011-05-10 Dp 2008-01165-54

Detaljplan för område vid
Nybohovsbacken, del av Liljeholmen 1:1 m.fl.
i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm
Dp 2008-01165-54

UTSTÄLLNING

Detaljplaneförslaget har under tiden 2010-06-02 – 2010-06-25 varit utställt i Tekniska Nämndhuset. Planförslaget har även visats på www.stockholm.se/sbk, stadens hemsida. Förutom kända sakägare har berörda boende och andra intressenter, som under samrådet skriftligen framfört synpunkter, fått underrättelse om utställningen i brev. Övriga har informerats genom annons i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Under utställningstiden inkom 47 yttrande.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande	2
Ny utställning	2
Strandskydd samt påverkan på Ekbacken vid bollplanen/område C	2
Byggnadshöjder, utformning och utsikt från befintliga bostäder	2
Detaljeringsgrad i planens bestämmelser om gestaltning	3
Överensstämmelse med översiktsplanen, planprocessen och presentation	3
Dagvattenhantering och miljökvalitetsnormer för vatten	4
Luftkvalitet	4
Buller, stömljud och vibrationer	4
Grundläggning och hållfasthet i berg	5
Parkering	5
Kollektivtrafik, bergbanan och tillgång till service	6
Huvudmannaskap	6
Ledningar och u-områden	6
Störningar under byggtiden	7
Synpunkter inkomna under samrådet eller utställningen som ej tillgodosetts	7
Synpunkter inkomna under utställningen	7

STADSBYGGNADSKONTORETS STÄLLNINGSTAGANDE

Ny utställning

Med anledning av de omfattande omarbetningar som föreslås (se nedanstående kommentarer) krävs en ny utställning av planförslaget.

Strandskydd samt påverkan på Ekbacken vid bollplanen/område C

Många är negativa till att man bygger i ett grönområde. Detaljplanens område C representerar en viktig del med värdefulla ekbestånd i det grönområde som löper runt sjön Trekanten och ut till Vinterviken. Det är ett mycket väl använt promenad- och rekreationsstråk som har god tillgänglighet via flera kollektivtrafikpunkter.

Kontoret konstaterar att frågan om att lösa grönytetillgången ständigt återkommer i samband med de stora stadsutvecklingsprojekten i närområdet Liljeholmen, Lövholmen och Årstadal. Genom det befintliga stråket runt Trekanten och ut till Vinterviken finns en stor del av grönytebehovet tillgodosett. Genom de ändrade strandskyddsregler som införts efter att planarbetet inleddes inträder strandskydd vid ny planläggning.

Mot bakgrund av oklarheter runt nya strandskyddsregler och den omfattande påverkan på värdefulla ekbestånd föreslås att planförslaget ändras så att bostäder i område C utgår. Förskolebyggnaden flyttas så att den inte inkräktar på det område som omfattas av strandskydd. Genom den minskade trafiken till område C behöver inte en ny tillfartsväg anläggas. Befintlig väg mellan teknikbyggnaderna i områdets nordöstra del kan utnyttjas och förlängas ner mot förskolan. På grund av terrängen och utformningskraven på vändplatser tillgängliga för sopfordon är det oundvikligt att del av vändplatsen läggs på strandskyddsområde. Det påverkar dock inte allmänhetens tillgänglighet till området.

Den parkmark i planområdets norra del som ligger inom strandskyddsområde kan dagtid utnyttjas som utelek miljö för förskolan. Kvällar och helger är området tillgängligt för allmänheten.

Genom att bebyggelseförslaget omarbetas i del C kan påverkan på det befintliga ekbeståndet helt, eller nästan helt, elimineras. De 70 ekar som enligt det tidigare bebyggelseförslaget behövde fällas har nu minskats till någon enstaka ekar.

I samband med ny utställning kommer stadsbyggnadskontoret att ansöka om upphävande av strandskyddet hos Länsstyrelsen för de områden som beskrivits ovan.

Byggnadshöjder, utformning och utsikt från befintliga bostäder

Att antal personer anser att den föreslagna bebyggelsen är för hög och att karaktären av borg på bergets krön förstörs. Många refererar till att den befintliga muren på södra sidan av Nybohovsbacken bör gälla som högsta byggnadshöjd för tillkommande bebyggelse. De föreslagna volymerna är alla av olika takhöjd och kommer att skymma de befintliga husen och förstöra deras arkitektoniska uttryck. De fem höga husen längst uppe på backen bör inte nå högre än muren på Nybohovsbackens södra sida. Förkastningsbranten med tydliga norrslutningar är ett av områdets starkaste karaktärsdrag. Stadsmuseums grönklassificering av Nybohov fanns inte med i plansamrådets planbeskrivning. Nybohovs stadsbyggnadsidé frångås. En bättre idé vore att bygga i Nybohovsbacken närmare gallerian.

Genom att bostadsbebyggelse i område C föreslås utgå minskar påverkan på naturområdet mellan Nybohov och trekanten. Den föreslagna bebyggelsen bidrar till att utveckla innerstaden med dess kvaliteter. Husens proportioner är väl avvägda för att skapa en balans mellan gata och byggnader längs Nybohovsbacken, samt att medge utblickar och en god kontakt med omkringliggande naturområden. Kontoret håller med om att det ut stadsbyggnadsynpunkt ger fler fördelar att komplettera bebyggelsen längs Nybohovsbacken än att bebygga delar av naturområdet i planområdets norra delar. Som tidigare kommenterats föreslås att bostäder i område C utgår. Kontoret föreslår även att planområdet utökas med bebyggelse i Nybohovsbackens nedre del under förutsättning att de tekniska frågorna om husens grundläggning m m går att lösa. De nya husens våningsantal trappas gradvis ner mot Nybohovsbackens övre delar för att minimera påverkan på befintliga bostäders utsikt.

Utsikten från parkeringsplatsen är storslagen. Det allmänna intresset bedöms ändå vara relativt begränsat. Det är huvudsakligen vid fyrverkerievenemang i staden, som platsen används som besöksmål för flertalet.

Detaljeringsgrad i planens bestämmelser om gestaltning

Länsstyrelsen och Besqab anser att planförslaget innebär en mycket detaljerad styrning av både placering, utformning och utförande av den tillkommande bebyggelsen, vilket skapar små möjligheter att vid bygglov och genomförande, på ett optimalt sätt lösa sent uppkomna frågor/problem som hamnar utanför givna ramar. Framförallt är det planens "Kvalitets- och gestaltningsbeskrivning" som, sett i ett längre perspektiv, kan ge tolkningsproblem vid nya bygglov.

Kontoret är medvetet om att detaljplanen har en hög grad av detaljreglering. Syftet är i stor utsträckning att de kvaliteter som det vinnande förslaget i de parallella uppdragen, som genomfördes 2007, ska uppnås. Bebyggelsen uppförs i norrslutning med omfattande bergsprängning vilket medför behov av att utforma bergskärningar och mörka partier med stor omsorg. För att förenkla plankartan och tolkningen av bestämmelserna lyfts de viktigaste formuleringarna om byggnadernas gestaltning ut ur beskrivningen och över till plankartan. Bestämmelsen om att kvalitets- och gestaltningsbeskrivningen ska gälla som planbestämmelse tas bort. Kvalitets- och gestaltningsbeskrivningen kan fortfarande användas som underlag till det exploateringsavtal som upprättas mellan staden och byggherrarna.

Överensstämmelse med översiktsplanen, planprocessen och presentation

Stockholms Naturskyddsförening, Brf Nybohov 1 och ett antal övriga yttranden menar att planprocessen inte gått korrekt till. Den borde inletts med ett program då de menar att förslaget strider mot översiktsplanen och då det inte ingick i programmet för Liljeholmen och Årstadal. Presentationsmaterialet har varit bristfälligt vid utställningen, bl a efterfrågas 3D-bilder.

Planbeskrivningen innehåller en redovisning av stadsutvecklingsområdet Liljeholmen. Kontoret menar att den föreslagna bebyggelsen överensstämmer med programmets målsättning att ny bebyggelse ska ges tydlig stadskaraktär. Tillkommande bebyggelse länkas samman med befintlig på ett naturligt sätt genom att befintlig gatustruktur utnyttjas. Trygghetsupplevelsen ökar när bostäder och andra funktioner tillförs det idag ganska ödsliga området längs Nybohovsbacken. Samtidigt bibehålls utblickar mot vattenrummet och omgivningen genom släppen

mellan husen och genom de parkmiljöer som skapas längs Nybohovsbacken. Ett separat program för detta planområde har därför inte ansetts nödvändigt.

Kontoret instämmer i att en fysisk modell oftast förenklar möjligheten att avläsa hur den föreslagna bebyggelsen kommer att se ut. I planens beskrivning finns dock rikligt med illustrationer, sektioner, 3D-bilder i olika perspektiv samt referensbilder som ger en bra bild av föreslagen bebyggelse. Presentationen kan med fördel utökas med ytterligare 3D-bilder som visar bebyggelsen ur ett antal strategiska vinklar, t ex hur miljön kommer att upplevas från toppen av Nybohovsbacken.

Dagvattenhantering och miljö kvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen menar att områdets dagvattenhantering behöver förtydligas. Om vatten som berörs av vattendirektivet påverkas ska det beskrivas och påverkan på vattnens miljö kvalitetsnormer ska beskrivas.

Sjön Trekanten är enligt staden dagvattenstrategi klassad som mycket känslig. Miljö kvalitetsnormer saknas dock då det är en förhållandevis liten sjö. Däremot finns miljö kvalitetsnormer för östra Mälaren som kan påverkas av den föreslagna bebyggelsen. Utgångspunkten är därför att dagvatten ska omhändertas inom området i den utsträckning det är möjligt, alternativt ledas vidare till annan recipient. Förskolans tak utformas med växtlighet för att minska avrinningen till omkringliggande mark. Detaljplanens planbeskrivning ska utvecklas med en utförligare beskrivning av möjliga åtgärder.

Luftkvalitet

Några har yttrat sig och uttryckt oro för problem med luftkvalitén på grund av ökad trafik och närheten till omkringliggande trafikleder.

På några platser i Stockholms innerstad, samt i direkt anslutning till några större trafikleder, förekommer problem med överskridna miljö kvalitetsnormer för luftföroreningar. De platser som har problem har generellt väsentligt högre trafikmängder och dåligt ventilerade gaturum med sluten bebyggelse längs gatan. Det förhållandevis öppna byggnadssättet med gårdar mellan husen, i kombination med att trafikflödet på Nybohovsbacken inte förväntas bli så betydande, medför att det inte bör uppkomma några problem med luftkvalitén. Enligt stadens översiktliga kartering av luftkvalitén förekommer heller inga problem vid Nybohovsbacken förorsakade av befintliga trafikleder.

Buller, stomljud och vibrationer

SL framför synpunkter på planförslagets störningsskydd mot buller och vibrationer. Länsstyrelsen påpekar att planens bestämmelser respektive beskrivning av skydd mot buller är motstridig. Flera boende har känt sig störda av buller m m under tidigare byggarbeten i Liljeholmen.

Planförslaget omfattar de störningsskydd som är brukligt för bebyggelse i anslutning till bullrande gator och underjordisk spårtrafik. Avsikten är att Länsstyrelsens avstegsfall (avstegsfall B) för bostäder intill bullrande miljöer ska kunna tillämpas. En bullerutredning har utförts, vilken även föreslår bostadsutformning för att klara avstegsfall B. Planhandlingarna bör ses över så att det inte förekommer några motsägelsefulla uppgifter. Verksamheter i lokaler störs inte av

det buller som kan förekomma i området och förskolan ligger genom sin fristående placering skyddad från buller från Nybohovsbacken. Vårdlokaler förekommer inte i planområdet.

Kontoret menar att kraven som ställs på vibrationer är allt för långtgående för att inarbetas i detaljplanen som en bestämmelse (utöver bestämmelserna om högsta tillåtna stomljud vid tågpassage). Frågan om vibrationer kommer dock att hanteras under projekterings- och byggskedet och i det avtal som tecknas mellan staden och SL för att säkerställa att bostäderna inte drabbas av oacceptabla vibrationer.

Frågan om buller under byggtiden kommenteras under rubriken ”Störningar under byggtiden”.

Grundläggning och hållfasthet i berg

SL menar att en bergteknisk redovisning samt uppgifter om lastfördelning från de planerade husen saknas. Även påverkan på likriktarstationen genom den tillkommande lokalgatan är oklar.

Skyddszon för tunnelbanan ska inte påverkas av ny bebyggelse på grund av de stora nivåskillnaderna. Kontoret instämmer i att grundläggningsförhållandena behöver utredas bättre för ny bebyggelse ovanpå bergbanan, samt för ny bebyggelse ovanpå befintligt berggarage om planområdet utökas österut som föreslås (se rubriken ”Byggnadshöjder, utformning och utsikt från befintliga bostäder”). Genom de föreslagna förändringarna utgår den nya lokalgatan till förmån för en gångväg på parkmark. Därmed elimineras risken för påverkan på likriktarstationen.

Avtalet med SL, som nämns under rubriken ”Buller, stomljud och vibrationer”, bör även hantera frågor om ansvarsfördelning och eventuella skyddsåtgärder i samband med grundläggning av ny bebyggelse. Ett liknande avtal bör tecknas med Citycon som är ägare av berggaraget i anslutning till Liljeholmstorgets galleria.

Parkering

Det förekommer olika synpunkter på vald parkeringsnorm. Det nya underjordiska parkeringshuset menar flera är för dyrt att parkera i med följd att människor istället parkerar längs Nybohovsbacken.

Kontorets uppfattning är att antalet parkeringsplatser bör anpassas till förväntat bilinnehav och att parkeringsplatser inte ska subventioneras. Att minska antalet parkeringsplatser längs Nybohovsbacken är en konsekvens av att trädplantering behövs längs gatans norra sida för att skapa en trivsam gatumiljö. Till den nya utställningen föreslås två ytterligare bostadshus i Nybohovsbackens nedre del. På grund av den tunna bergtäckningen över garaget är det inte lämpligt att bygga parkeringsgarage i källaren för dessa hus. Bostäderna bör istället nyttja ledig kapacitet på intilliggande fastigheter (parkeringshus och garage).

Kontoret föreslår även en utökning av planområdet för del av Reservaren 2 som idag används för parkering. På den nya bebyggelsen behöver utfarten flyttas, vilket inte är möjligt genom gällande detaljplan. Utfartsförbudet upphävs längs en sträcka mot Nybohovsgränd för att möjliggöra ny utfart.

Kollektivtrafik, bergbanan och tillgång till service

Flera som yttrat sig menar att den befintliga bergbanan redan idag har kapacitetsbrist som kan förvärras med tillkommande bebyggelse. Livsmedelsbutik saknas i Nybohov vilket ökar bilberoendet. SL menar att det visserligen är gångavstånd till tunnelbanan men att höjdskillnaderna är stora.

Kontoret menar att de tillkommande bostäderna enbart marginellt påverkar belastningen på bergbanan. Genom den nya gångförbindelsen norrut från Nybohovsbacken till det öst-västliga gångstråket inom parkmark blir det enklare och snabbare att nå bergbanans nedre ingång, vilken samtidigt är ingång till tunnelbanan. Dagtid, när gallerian är öppen, finns möjlighet att passera genom gallerian och ta hissen från tunnelbaneplanet upp till entrén mot Nybohovsbacken. I gallerian finns ett stort utbud av service med bl a flera stora livsmedelsbutiker.

Huvudmannaskap

SL anser att det är svårt att utläsa vem som är huvudman för allmän plats i planen.

Huvudman anges inte i plankartan, vilket innebär att det är kommunen som är huvudman för allmän plats (GATA, PARK). Kontorets uppfattning är att alla delar som tillhör de allmänna anläggningarna (alltså vägar, inkl slänter, stödmurar, diken etc) ska ligga inom allmän plats så långt det är möjligt. Den lokalgata där SL befarat att oklarheter finns runt en stödmur har med föreslagna förändringar av planen utgått och ersatts av en enklare gångväg utan intilliggande stödmurar. I det fall det fortfarande krävs att delar av de allmänna anläggningarna ligger utanför allmän plats kan servitut eller liknande bildas för att säkerställa anläggningarnas funktion och huvudmannens ansvar.

Ledningar och u-områden

Flera av huvudmännen för de olika ledningarna (fjärrvärme, tele etc) påpekar att det krävs u-områden där befintliga och nya ledningar är tänkta att ligga på kvartersmark.

Genom föreslagna förändringar av planen kommer angöringsgatan till förskolan att ligga inom kvartersmark. På hela eller delar av gatans sträckning är det aktuellt att lägga u-område för att möjliggöra allmänna ledningar.

När u-områden med ledningsrätter för allmänna ledningar läggs ut är det väsentligt att hänsyn tas till träd som ska sparas. Samtidigt som en zon i anslutning till själva ledningarna behöver ingå i ledningsrätten för att förenkla framtida underhåll kan det på kortare partier bli aktuellt att smalna av u-områdena för att inte påverka rotsystemen för de befintliga träd som föreslås sparas.

Innan ny utställning genomförs bör en ledningssamordning genomföras för att säkerställa behovet av u-områden för ledningsdragning på kvartersmark.

De vibrationer som SL befarar på grund av anläggningsarbeten vid byggande av ny väg är inte längre aktuella då lokalgatan till område C föreslås utgå.

Avtal med ledningsägarna kommer att tecknas innan detaljplanen antas.

Störningar under byggtiden

Flera boende i närheten menar att de varit störda under en längre tid av byggarbeten i och kring Liljeholmen.

Exploateringen kommer att medföra vissa störningar för de närboende. Staden och byggherrarna känner till de närboendes situation som under många år varit drabbad av en rad störningar i form av olika byggprojekt. Byggherrarna har uppmanats att samordna byggskedet och på så vis begränsa den totala byggtiden.

Synpunkter inkomna under samrådet eller utställningen som ej tillgodosetts

Sammanställning av icke tillgodosedda synpunkter görs normalt efter utställningen, då det är det sista tillfället allmänheten kan lämna synpunkter och då förslaget ska lämnas till stadsbyggnadsnämnden för antagande. I och med att utställningen görs om kommer sammanställning av icke tillgodosedda synpunkter istället att göras efter nästa utställning.

Synpunkter inkomna under utställningen

Länsstyrelsen påpekar att det i beskrivningen bl.a. framgår att fönster och uteluftdon ska dimensioneras så att trafikbullernivån inomhus blir högst motsvarande ljudklass B, vilket motsvarar 26 dB(A) ekvivalent ljudnivå och 41 dB(A) maximal ljudnivå. I detaljplanens bestämmelser har dock angivits värden motsvarande ljudklass C, d.v.s. 4 dB högre nivåer än B. Länsstyrelsen utgår från att planbestämmelsen korrigeras, alternativt att ljudklass B säkerställs i ett avtal med byggherren.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma staden på att frågan om strandskyddets återinträdande i samband med planläggningen av Nybohovsparken behöver utredas. Strandskyddsbestämmelserna ändrades den 1 juli 2009. Enligt gällande övergångsbestämmelser gäller de äldre strandskyddsbestämmelserna fortfarande för ärenden som har inletts före denna tidpunkt, vilket innebär att det är Länsstyrelsen som kan besluta om upphävande, om det finns särskilda skäl. Vidare gäller att kommunens avsikt att begära upphävande av strandskydd, ska framgå av kungörelsen inför planens utställelse. I det aktuella fallet har utställning skett, varför upphävandet behöver kungöras separat. Kommunens begäran om upphävande, med angivande av de särskilda skäl som åberopas, bör snarast möjligt sändas till Länsstyrelsen. Detaljplanen bör inte antas innan beslutet om upphävande vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen att Vattenmyndigheten i december 2009 har fastställt miljö kvalitetsnormer (MKN) och åtgärdsprogram för Yt- och grundvatten. Syftet är att hindra ytterligare försämringar och skydda och förbättra statusen hos vattenekosystem. Enligt 2 kap. 2 § plan- och bygglagen ska MKN följas vid planläggning. Kommunen behöver därför hantera vattenkvalitetsfrågan i den fortsatta planeringen.

Länsstyrelsen anser att kommunen ska behandla följande i planen:

Vilken/vilka recipient/er tar emot vattnet från planområdet

Vilket/vilka avrinningsområde/n tillhör planområdet

Vilken/vilka vattenförekomst/er enl. vattendirektivet är berörda av planen

Vilken är statusen hos berörda vattenförekomster

Vilka MKN är angivna för vattenförekomsten/-erna, både för ekologisk och kemisk status

Vilka är miljöproblemen relaterade till vatten i området/vattenförekomsten

Hur påverkar planen miljö kvaliteten i berörda vatten

Vid behov, vilka skyddsåtgärder planerar kommunen. Skyddsåtgärderna som till exempel kan vara LOD, bör av kommunen tydligt redovisas hur de hanteras i planen, t.ex. bör område för ev. dagvattendamm redovisas på plankartan.

Länsstyrelsen menar att planförslaget innebär en mycket detaljerad styrning av både placering, utformning och utförande av den tillkommande bebyggelsen, vilket skapar små möjligheter att vid bygglov och genomförande, på ett optimalt sätt lösa sent uppkomna frågor/problem som hamnar utanför givna ramar. Framförallt är det planens "Kvalitets- och gestaltungsbeskrivning" som, sett i ett längre perspektiv, kan ge tolkningsproblem vid nya bygglov. I beskrivningen används uttryck och begrepp som kan uppfattas på olika sätt, såsom t.ex. arkitektonisk omsorg, intim stadsmässig kvalitet, skilda karaktärer. Länsstyrelsen vill mot bakgrund av ovanstående erinra om plan- och bygglagens 5 kap. § 7, sista stycket, där det anges att planen inte får göras mer detaljerad än som är nödvändigt med hänsyn till syftet med den. Visserligen innehåller avsnittet om "Planens syfte och huvuddrag" en beskrivning av kvalitetsaspekter genom att där bl.a. står att "All bebyggelse ska hålla hög arkitektonisk och materialmässig kvalitet som bidrar till en hållbar och god stadsutveckling". Enligt Länsstyrelsens mening kan dock detta även uppnås genom en något lägre detaljeringsgrad i planens styrning av tillkommande bebyggelse. Det är framförallt planens "Kvalitets- och gestaltungsbeskrivning" som behöver ses över.

AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) framför i sitt yttrande att de inte planerar för någon busstrafik till Nybohov. Det planerade området ligger inom gångavstånd från tunnelbana och bussar vid Liljeholmen. Dock är det stora höjdskillnader. Från Nybohov till Liljeholmen finns en hissbanan som nyligen renoverats, kapaciteten har dock av brandskyddsskäl reducerats efter renoveringen. Tunnelbanan finns under delar av området.

I SL:s samrådsyttrande efterlyster vi en bullerutredning och framförde synpunkter på plankartan samt att vibrationer ska finnas med i störningsskyddsbestämmelsen. Dessa har inte redovisats i den utställda handlingen. Bestämmelsen om begränsning av stomljud skall även omfatta lokaler mm som kan komma att störas av stomljud från tunnelbanan eller hissbanan.

Det framgår inte av planhandlingarna vem som skall vara huvudman för allmän platsmark.

SL framför att planen inte innehåller någon bergteknisk redovisning samt inga uppgifter om lastfördelning från de planerade husen. För att SL ska kunna bedöma om bebyggelsen ovan tunnelbanetunnlarna är möjlig behövs denna information.

Lägsta nivå för schaktning mm för T1-området ska ändras från +22 till +24.0m. Nivå för djupbyggnadsbegränsningen för bergbanan (T2) saknas.

Placeringen av beteckningarna T1 och T2 måste ses över.

SL är tveksam till att den nya gatan planeras så nära SLs likriktarstation. För att kunna tillstyrka planen efterfrågar SL:

En redovisning av jordtryck och andra parametrar av betydelse för geostabiliteten
Hur uppförandet av betongmuren ska ske nära den vibrationskänsliga utrustningen i likriktarstationen.

Beskrivning av hur drift och underhåll av likriktarstationen inklusive dess byggnad ska ske.

Hur kablarnas läge har beaktats vid planläggningen.

Redovisning av huvudmannaskapet, dvs det framtida ansvaret, för stödmuren

Förbättrade planbestämmelser om stömljud och vibrationer måste införas för att säkerställa att den nya byggnationen inte störs av SL:s verksamhet. SL föreslår följande text:

Trafikbullernivån inomhus skall inte överskrida 30 dB(A) ekvivalent ljudnivå. Maxima/bullernivån skall inte överskrida 45 dB(A). (Stycket lätt omändrat)

Byggnader skall grundläggas och utformas på sätt som säkerställer att tunnelbanetrafiken eller hissbanan inte orsakar stömljud överskridande 30 dB(A) (slow), mätt som maxima/buller, i bostäder och kontor samt undervisnings- och vårdlokaler. Byggnader skall grundläggas och utformas på sätt som säkerställer att tunnelbanetrafiken eller hissbanan inte orsakar vibrationer i bostäder och kontor samt undervisnings- och vårdlokaler överskridande 0,3 mm/s (vägt värde enligt Svensk standard SS 4604861 "Vibration och stöt - Mätning och riktvärden för bedömning av komfort i byggnader").

SL anser att planen måste omarbetas med de redovisade synpunkterna. Till dess avstyrker SL planen. Ett genomförandeavtal ska dessutom vara tecknat mellan Stockholms stad och SL innan planen förs fram för antagande.

TeliaSonera Skanova Access AB berättar att de har ett betydande telestråk utmed parkvägen som består av 2 x betongblock med 14 kanaler samt 2 st kabelbrunnar inom planområdet. Norra delen av planområdet korsas av en mellanortkabel. Troligtvis är den tagen helt ur bruk, men det måste kollas upp för att vara 100% säker.

Skanova önskar att så långt som möjligt behålla den befintliga teleanläggningen i sitt nuvarande läge för att undvika sådana olägenheter och kostnader som uppkommer vid flytt. Av den anledningen önskar Skanova i första hand att ett område läggs ut till skydd för anläggningen.

Fortum Värme vill anföra att det finns fjärrvärmeledningar i området som måste flyttas, sådan flytt bekostas av staden och regleras genom genomförandeavtal. I övrigt ingen erinran.

Stockholms Naturskyddsförening är fortsatt starkt kritiska till planförslaget. Men välkomnar att parkeringstalet sänkts till det mer rimliga 0,7. Alla övriga invändningar kvarstår. Naturskyddsföreningen står fast vid att område C helt borde utgå ur planen och finner det mycket märkligt att inte den stora mängden kritiska synpunkter inte tillåts påverka planförslaget i någon nämnvärd utsträckning. Man kan ställa sig frågan varför man har samråd med berörda och allmänhet/föreningar när det ändå inte tillåts påverka utformningen av planförslagen. Detta är inte det enda exemplet på detta trista faktum. Vi upplever att det finns ett rejält "demokratiskt underskott" i planprocessen i Stockholms stad. Naturskyddsföreningen finner stadsbyggnadskontorets resonemang kring område C mycket märkliga, föra att inte säga helt obegripliga! Man radar upp argument mot en exploatering av område C för att sedan ändå förespråka exploatering! I kontorets skrivelse kan man läsa att:

Genom samrådsplanens delområde A och B uppnås syftet med planen. Detaljplanens område C representerar en viktig del med skogskaraktär i det grönområde som löper runt sjön Trekanten och ut till Vinterviken. Det är ett mycket väl använt promenad- och rekreationsstråk. Genom det befintliga stråket runt Trekanten och ut till Vinterviken finns en stor del av grönytebehovet tillgodosett. Fördelaktigt att

utnyttja befintliga grönområden eftersom nyskapande av grönområden är relativt kostsamt.

Sedan följer en lista på för och nackdelar med att exploatera område C där nackdelarna är betydligt fler än fördelarna. Och på detta kan man lägga alla de yttrande som är negativa till exploatering av detta område. Men ändå så förändras inte planen i detta avseende och område C ligger kvar som exploateringsområde. Detta är helt obegripligt! Man nämner också de stora stadsutvecklingsprojekten i Liljeholmen m.fl. områden och att frågan om att lösa grönyttillgången ständigt återkommer. Befolkningen kommer att öka kraftigt i denna del av Stockholm, liksom i staden som helhet, vilket innebär att trycket på samt behovet av grönområden kommer att öka kraftigt. Det första man borde göra då är att inte bebygga fler grönområden. Vi ser ingen argumentation för att bebygga område C i kontorets skrivelse annat än att det skulle öka tryggheten i området, något som de allra flesta av de boende i området inte verkar se något behov av.

I miljöbalkens portalparagraf, 1 kap.1 § talas om lagens syfte att främja hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Och att en sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde. Naturens betydelse för folkhälsan har alltmer uppmärksamats i såväl nationell som internationell forskning. Forskning visar att närhet till natur sänker blodtrycket, minskar stress och förbättrar barns motorik och koncentration. Enligt Naturvärdesinventeringen ger grönområdet norr om Nybohovsbacken "möjligheter till att uppleva vild natur". Vidare sägs att "upplevelsen av parken kommer dock att förändras som bli mer park i stad." Enligt sociotopskartan bedöms området som "grön oas som kan ge en rogivande känsla." Något som kommer att förändras om område C bebyggs. Området kommer istället att få mer karaktär av park än skog, något vi finner olyckligt. De områden med karaktär av skog/vild natur i stadens absoluta närhet bör bevaras som sådana både för människor och natur. Parker är givetvis bra men inte på bekostnad av mer "vild" natur.

I planbeskrivningen sägs att "Det aktuella området har endast en lokal funktion för ekologisk spridning. Området är inte en del av de särskilt betydelsefulla naturområdena i Stockholm. Till de ekologiskt särskilt värdefulla områdena hör de större grönområdena som är skyddade som reservat eller som anges som större natur- och friluftsområde i ÖP99. Habitatnätverk för ek visar att området inrymmer en spridningsmöjlighet för eklevande insekter." En brist avslöjas på förståelse för och insikt om vad som behövs för att på sikt bibehålla, och också förstärka, den biologiska mångfalden. Om de större naturområdena ska kunna bibehålla sin mångfald av arter och ekologiska funktioner så är det absolut nödvändigt att den mer finskaliga grönstrukturen bibehålls och på många håll förstärks. De större naturområdena kommer med tiden att utarmas om inte grönstrukturen bevaras.

Naturskydsföreningen menar att då det i Naturvärdesutredningen sägs att "Delområde C kan sägas beröra områden som utgör spridningsvägar och buffertzoner för skyddsvärda arter enligt ArtArken som ska bevaras." Slutsatsen borde då rimligen vara att området inte ska exploateras! De kompensationsåtgärder som föreslås anser Naturskyddsföreningen inte vara tillräckliga. Frågan är om det alls går att kompensera för de förluster av biologisk mångfald som exploatering i område C resulterar i? Det finns knappast stöd av det i Naturvärdesinventeringen som angående kompensationsmöjligheter säger följande: "Möjligheterna att nyskapa motsvarande naturtyp måste sägas vara mycket svårt, då återställningstiden för detta område är flera hundra år. Det tar ungefär denna tid innan motsvarande biologiska kvaliteter har uppnåtts." Det borde innebära att kompensationsåtgärder inte är ett alternativ i detta fall. Vi har tidigare påpekat (i remissvar till kommande

ÖP) att grönområden borde ses som en icke förnyelsebar resurs, något som också nämns i MKB:n till RUFs 2010.

Besqab Projektutveckling AB vill poängtera en principiell frågeställning som vi tycker är mycket olycklig. På plankartan har stadsbyggnadskontoret valt att, såsom en planbestämmelse, skriva "Byggnadernas utformning ska följa kvalitets- och gestaltungsprinciper som redogörs för i planbeskrivningen (sidan 13-22)". I och med detta får delar av planbeskrivningen bestämmelsestatus.

Besqab framför att enligt intentionerna i PBL ska bestämmelser finnas med på plankartan. Syfte och skäl till planbestämmelserna samt gestaltungsprinciper ska sedan fogas till planen i planbeskrivningen. Detta som motiv och bakgrund till de på kartan stipulerade bestämmelserna. Besqab föreslår att den aktuella textraden tas bort från plankartan inför Stadsbyggnadsnämndens godkännande av detaljplanen.

Styrelsen för Brf Nybohov 1 kräver härmed att ärendet hanteras med normalt planförfarande med programsamråd. Nybohov har inte varit inkluderat i programmet för Liljeholmen Årstadal. Området är känsligt ur både miljö- och kulturhistoriska aspekter och de presenterade byggplanerna innebär ett omfattande ingrepp i landskapet. Nybohovsskogen är en spridningszon mellan Vinterviken och Årstaskogen, ett område som behöver stärkas i stället för att byggas sönder. Nya vägdragningar i brant terräng förstör mycket av grönskan kring befintlig och planerad bebyggelse.

Styrelsen anser med tanke på att Liljeholmen-Årstadal kommer att få ett stort tillskott på nya bostäder genom att Lövholmen och många andra platser kommer att bebyggas är det än viktigare att verkligen överväga innan orörd naturmark tas i anspråk för bebyggelse.

Styrelsen framför att denna planering strider mot översiktsplanen som bör följas.

Styrelsen för Brf Nybohovet 100 konstaterar att i planbeskrivning har antalet parkeringsplatser längs nedre delen av Nybohovsbacken ytterligare minskats.

Ett stort problem för våra bostadsrättsinnehavare och hyresgäster är svårigheter att kunna parkera sin bil i närheten av sin bostad. Tillgången på garage- och parkeringsplatser är väldigt liten, för att inte säga nästan obefintlig. Detta gäller Nybohovsbacken övre del. Ett nytt garage med 900 platser byggdes i samband med att Liljeholmstorgets galleria tillkom. Redan nu knappt ett år efter färdigställandet, så parkerar de, som arbetar i och besöker Liljeholmen och Nybohov, inte sina bilar i det nya garaget, utan föredrar av flera skäl att parkera längs Nybohovsbacken, vilket gör att konkurrensen om parkeringsplatser i området har ökat ytterligare. Ett av skälen är att avgiften för parkering i garaget är för hög. Att sedan tro att de som kommer att flytta in i de nybyggda husen alltid kommer att parkera sin bil i de garage som byggs under husen har ingen erfarenhet av fastighetsförvaltning. En hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare vill alltid ha kontroll över sin bil d v s att kunna se bilen från sitt lägenhetsfönster.

Om man nu vill göra en förtätning av området Nybohovsbacken, vilket vi ställer oss positiva till, så bör man inte försämrade för de som redan bor i området.

Med anledning av ovanstående vidhåller vi:

Parkeringsplatser bör finnas på båda sidor av Nybohovsbacken

Behåll gatans bredd vilket möjliggör snedställda parkeringsplatser.

Inga träd utmed Nybohovsbacken, behövs ytterligare träd i området bevara då de träd som finns i naturområdet.

Lars Helgö (Gröndalsvägen 163) identiskt med yttrandet från Styrelsen för Brf Nybohov 1.

Viola Andersson och Gunnar Andersson (Nybohovsgränd 4) protesterar mot den planerade byggnationen på övre delen av Nybohovsbacken. De framför att den fria utsikten från befintliga bostäder kommer att begränsas och värdet på befintliga lägenheterna kommer därav sjunka. Hissbanans kapacitet är mycket begränsad och med mer bebyggelse blir det fler bilar med buller och avgaser. Området borde bevaras och ej bebyggas och de är oroliga för nya sprängningsarbeten, buller och försämrade framkomlighet under byggnationen och önskar nu få det lugnt och ej ha fler byggnationer.

Katrin Kasström och Magnus Blomdahl (Nybohovsgränd 14), protesterar mot att planen har hanterats utan normalt planförfarande. Ett programsamråd borde ha inletts planeringen, Byggplanerna är okänsligt utformade utan hänsyn till både den natur som finns och de människor som bor och lever i Nybohovsområdet. Vi anser att man borde göra om planförfarandet och starta planeringen med ett programsamråd.

Utställningen är inte värd namnet då man fick ta del av en karta och några dokument med bristfällig dokumentation kring den planerade nybyggnationen. Att bygga upp husen som exakta modeller så att man på ett mer naturtroget sätt kan sätta sig in i och förstå hur nybyggnationen kommer att påverka omgivningarna har inte gjorts. Det är mycket tråkigt. Enligt en anställd på stadsbyggnadskontoret görs bara detta ifall området är tillräckligt "viktigt". Det är alltså mycket tydligt hur de som planerar nybyggnationen i Nybohovsområdet ser på Nybohov.

"Utställningen" är mycket otydlig och bristfällig då viktiga fakta skiljer sig åt och framstår därav som slarvigt framtagen. Det är bland annat omöjligt att förstå hur husen kommer att se ut. Samma hushöjd skiljer sig åt beroende på vilket dokument man läser. Där står inget om husens bredd alls, vilket också gör informationen mycket bristfällig. Området som kallas "område A" verkar de fyra husen ha två höjder. De två husen längst ner i Nybohovsbacken är lägre än de fyra hus som är högre upp i backen. Hur höga dessa senare hus kommer att bli är oklart om man läser utställningsmaterialet. I utställningsdokumenten när man visar ett hus i område A i lite närmare, väljer man att visa den lägsta höjden, alltså inte den höjd som de fyra sista husen kommer att få. Eftersom varje meter dessa hus höjer sig över parkeringen är mycket viktig för oss och många andra som bor här, ställer vi oss mycket frågande till "utställningsmaterialet". Det är direkt missvisande. När det gäller område A, så har vi noterat att där har skett en förändring av hustaken. Från att vara snedtak på dessa hus, så verkar det numera vara "raka" tak. Vår förhoppning var att taken då skulle sänkts ned till snedtakets lägre nivå. Men det framgår att taken istället höjts till det tidigare snedtakets övre nivå. Detta är mycket märkligt med tanke på hur många som protesterar mot att man bygger så högt framför parkeringen. Naturligt hade varit att sänka taket till det tidigare snedtakets lägre nivå. Det hade varit klädsamt att åtminstone försöka möta Nybohovsbornas önskan om att inte bygga för utsikten framför parkeringen.

Kasström och Blomdahl vill återigen framhålla att inte bygga bort utsikten framför parkeringen. Bygg gärna, men lägre hus! Detta nybygge förstör Nybohovs

karaktär, det förstör även Nybohovsbarnas och allmänhetens möjligheter till den panoramavy som idag tillhör alla. Att göra enstaka etagevåningar som tillkommer endast de som kan betala mycket pengar är mycket cyniskt. Värdet på lägenheterna som förlorar utsikten kommer att sänkas. Det protesterar vi emot.

Den ”utviksplats” som anläggs kan inte på något sätt kompensera den vy som allmänheten och nybohovsbarna förlorar. Dessutom kommer område B att ligga framför så någon ”utviksplats” att tala om lär det ju inte bli. Det gamla tvätteriet ersätts med en parkeringsplats. Förlägg den övre delen av den planerade parken och ”utviksplatsen” där istället.

Kasström och Blomdahl vill starkt protestera mot att man planerar att bygga 200 nya lägenheter när det inte finns några planer att se till att kommunikationer till Nybohov fungerar. I utställningsmaterialet kan man läsa att det anses finnas goda kommunikationer till Nybohov, samt en livsmedelsaffär, varför man sänker behovstalet för bilar i området. Det finns inte någon livsmedelsaffär i området och det är även helt fel att tro att på grund av närheten till Liljeholmen och dess kommunikationer så behövs inte bil. Nybohov är ett berg, som är mycket brant. Tidigare fanns hissbanan som tog runt trettioåttio personer och ett stort antal vagnar varje resa upp till Nybohov. Efter en ombyggnation för något år sedan tar hissbanan endast ca 13 personer per gång. Den är alltså underdimensionerad för det stora behovet som finns. Det är ofattbart att SL av kommunen tillåtit ta över hissbanan och att det sedan inte finns något ansvar att se till att hissbanan anpassas efter antalet som bor i området. Vi är många som har ringt till SL med förslag på förbättringar alltifrån stora förändringar som att bygga ut hissbanan, eller sätta in bussar, till mindre förbättringar som en enkel ”avdelare” utanför hissen, för att få till ett mer rimligt kösystem. Men även SL tycks ha nedprioriterat intresse av Nybohov. Det finns varken cykelvägar eller lämpliga barnvagnsvägar till Nybohov. Den gångväg som går längsmed hissbanan och skogen är inte anpassad för varken barnvagnar eller cyklar och sköts undermåligt vintertid. Kasström och Blomdahl presenterar några förslag till åtgärder på befintliga gång- och cykelvägar och trappor för att öka tillgängligheten.

Vår åsikt är alltså att det inte går att bygga över huvud taget i Nybohovsområdet utan att ta itu med kommunikationsfrågan. Som det ser ut idag behöver man sin bil för att kunna ta sina barn till och från Nybohovsområdet, i alla fall under rusningstid, och även för att kunna handla. Den hätska situationen i hissbanan kommer inte att ändras av nybyggnationen, denna situation kommer att förvärras.

Beslutet att bygga i skogen är även det otydligt. Hur kommer detta att se ut? Kommer man att hugga ur skogen för att de nybyggda husen skall få utsikt över Trekantssjön? Kommer det att bli privata områden mellan husen och ingen allmän mark? Kommer det att bli parkering längs med den nyanlagda vägen? Vi protesterar mot alla dessa saker i så fall. Vi vill behålla den fina naturmark som finns idag.

Det verkar som att den fotbollsplan som planerades att byggas i ”barnens pulka-backe” inte längre planeras att byggas. Detta är vi (om det stämmer) glada för. Men vi frågar oss vilken compensation som planeras att ersätta den allmänna mark och den fotbollsplan som nu bebyggs istället? Det minsta kravet från vår sida är att man ser till kommunikationerna. Nybohovshissen bör byggas ut och ta ett trettioåttio personer per resa. Cykelbanor och barnvagnsvägar bör ses över.

Vi anser att man bör dra tillbaka detta förslag och börja om från början med ett programsamråd där de boende tillfrågas om hur de anser att Nybohov på bästa sätt kan förändras och bebyggas.

Päivikki Jokirinne (Nybohovsgränd 42) yrkar att processen görs om eftersom det inte har funnits något programsamråd i ärendet och vill framföra följande:

1. Planen är för omfattande med tanke på den känsliga naturmiljön och Nybohovs karaktär. En omfattande studie hur byggandet påverkar naturen och djurlivet i Trekanten borde göras. Hur stort slitage klarar området? Det har inte tagits någon hänsyn till att majoritet av boende är emot planen som sådan eller delvis, vad gäller omfattningen och placeringen.
 2. Barnen i området och Nybohovskolans elever är utsatta både för buller samt luftföroreningar. Buller- och luftföreningsmätningar visar höga värden för husen närmast Essingeleden. Skogen är en ”lunga” som filtrerar bort både buller- och luftföroreningar. Undersökningarna har visat hur viktiga naturmiljöer är människans hälsa, inte minst för barnen. Staden ett stort ansvar att främja medborgarens hälsa och livskvalitet, både det psykiska och fysiska. Skogens funktion är att just vara en skog. Området är en viktig oas även för många som inte bor i Nybohov.
 3. Om man ska bygga bort naturmiljöer med otrygghet som skäl, kommer vi knappast att ha några gröna områden kvar utöver Djurgården. Men kan också arbeta med att göra området tryggare, t.ex. genom belysning, rensa upp buskage osv. Varför inte att bygga ett café och en förskola? Skulle man bygga i Tantolunden eller Humlegården för att folk känner sig otrygga? Det finns brottslighet även på andra ställen. Hur stor del av överfallen sker inomhus? I Älvsjöskogen joggar poliser med kvinnor, men man vill till varje pris behålla skogen. Få av oss vill ha en stad där man ska åka bil för att kunna ta en kort promenad.
 4. Att man bygger bort grönområden med förklaringen att så ska det vara i en stad, visar att Stockholm har en mindervärdeskomplex. Men Stockholm har sin egen identitet, New York har sin. Stockholms charm är just de gröna områdena. När man läser beskrivningar om andra större städer, som vill locka besökare vill man ofta framhäva det gröna, inte stenstaden.
 5. Att planera stad handlar om mycket eftertanke, inte bara att leverera. Det finns stora ytor i Stockholm, men bevara de gröna söder om söder. Här finns ingen Djurgården.
- Bevara grönområden, bygg måttligt vid Nybohovsbacken (område A) och därmed bevarar en del av Stockholms skönhet.

Hamid Salehian (Nybohovsgränd 20) berättar att den nya planriktningen innebär nya bostäder framför hans lägenhet. Detta innebär en värdeminskning på lägenheten. De nya planerade byggnader förstör en stor del av gröna området. Salehian är därför helt emot dessa planer och kommer att lämna in en stämning mot eventuella bygglov.

Carina Carlsson (Nybohovsgränd 6) är orolig för att framkomligheten under byggtiden blir begränsad. Buller, stora maskiner och byggmaterial utgör ingen säker eller trivsamt gångväg. Fler människor i området kommer att skapa en större oro i området. Dessutom kommer en ny parkliknande miljö ner mot sjön trekantens troligtvis att ha effekten att fler härbärgerar i området. Redan nu finns ett stort problem med detta i området vid sjön.

Behovet av en bergbana är stort. Bergbanan är och har ofta varit avstängd/ ur funktion, under denna period har den ersatts av buss, vilken dessvärre hade stora problem ta sig uppför Nybohovsbacken. Problemen utgjordes dels av byggnationen av gallerian eftersom stora maskiner trafikerade vägen den var dessutom

tvungen att stängas av delvis under långa perioder. Vägen blir förutom allt vad byggnadsarbetet medföljer också mindre säker då ni planerar göra en ny in- och utfart som måste korsas varje gång. Vi boende har haft flera tuffa år som man kunnat hoppas vara över nu när gallerian är klar och Nybohovsbacken nästan iordningställd till något som liknar dess ursprungliga skick.

Tydligt blir det bara en kort andningspaus. Bergsbanans kapacitet är dålig. Den nya bebyggelsen kommer sannolikt att innebära ett större tryck på bergbanan. Den nya förbindelsen till torget via Liljeholmsgallerian fungerar ej heller särskilt bra. Den är belägen långt ner i backen och består av två små hissar som redan nu trafikerar hårt mellan alla våningsplanen.

Höjden på de planerade byggnaderna längs Nybohovsbacken är för hög.

I området finns idag redan väldigt dåligt med parkeringsmöjligheter. De parkeringsmöjligheter som finns i gallerian är alltför dyra och för långt belägna för de som bor uppe i Nybohov.

En ny park låter trevligt, men med tanke på alla nyinflyttade i de nya husen så kommer den säkerligen behövas, allra minst åt dem. Hur blir det med den gamla? Den behöver verkligen ett lyft med tanke på alla nya barn som de senast åren flyttat in i området.

Är orolig för bullernivåerna under byggnation. Pålningarna var nästan värst med en hög ihållande ljudnivå som gjorde att fönstren ej gick att ha öppna ens dagtid.

Vad händer med sjön, klarar den de extra påfrestningar det innebär med fler människor och färre träd? Kommer den att fortsätta ha sin goda vattenkvalitet?

Rent generellt tycker jag att underlaget för den planerade bebyggelsen är bristfälligt främst i hänsyn till oss i Nybohovs boendeförhållanden och framtida förutsättningar för ett gott boende och trivsamt miljö. Jag saknar hänsyn till och lösningar på redan befintliga problem som tack vare ny byggnation ofrånkomligen kommer att bli ännu värre. I dagsläget ser jag tyvärr ingen annan lösning än att flytta ifrån Nybohov.

Margot Wiese (Husabyvägen 1) vill protestera mot nybyggandet på Nybohov. Det behövs grönområden och hela Hägersten Liljeholmen har förtätats kraftigt. De flesta bor här just för att det är grönt och lugnt, ett andningshål i storstaden.

Annette Fahlsten (Nybohovsgränd 8) framför att trots allvarliga invändningar från boende, Stadsmuseum, Rådet till skydd för Stockholms skönhet och Naturskyddsföreningen så skiljer sig det nu utställda förslaget endast marginellt från tidigare förslag från samrådsskedet. Därför måste detaljplaneprocessen göras om från början och området Nybohovsbacken, del av Liljeholmen 1:1 m fl bli föremål för programsamråd. Enligt PBL 5:18 skall detaljplan grundas på ett program som anger utgångspunkter och mål för planen om det inte är onödigt. Att grunda detaljplanen på ett program där den övergripande inriktningen diskuteras, har således en viktig funktion som gagnar medborgarinflytandet i beslutsprocessen. Byggplanerna innebär att punktprickad mark och parkmark tas i anspråk för bebyggelse och att Nybohovs kulturhistoriska värde nonchaleras.

Förhållningssätt till landskapet bortglömt. I programmet för Liljeholmen beskrivs landskapets kvalitéer. Förkastningsbranten utgör ett viktigt element i stadens karaktäristiska siluett och i stadens mål för utbyggnaden anges att landskapskaraktären skall tas tillvara i den nya bebyggelsen. Spridningskorridoren för växter och djur mellan Årstaskogen och Trekanten-Vinterviken skall bibehållas

och de tydliga norrsluttningarna med sin vegetation beskrivs som ett av områdets starkaste karaktärsdrag som omtalas som en grön fond för en föreslagen bebyggelse.

Även i Parkplan Liljeholmen antagen av Liljeholmens stadsdelsnämnd 2008-02-14 slås fast att det är viktigt att bevara de kvarvarande gröna branterna och obebyggda naturstråken mellan bostadsområden för att stadsbilden ska behålla sin ursprungliga karaktär. Landskapet beskrivs som ett spricklandskap med förkastningsbranter och tydliga dalgångar i öst-västlig riktning. Utgångspunkten för gestaltningen i området har varit att förhålla sig till de karaktärsfulla skogklädda norrsluttningarna.

Det största sammanhängande grönområdet i Liljeholmen är Trekantens strandpark tillsammans med Vintervikens dalgång och Mörtviksparken. De sammanhängande naturmarkerna ger goda förutsättningar att uppleva skogskänsla. Ett ekologiskt värde uppges vara tillgången på ek och även större obebyggda naturområden som Nybohovsbergets norra och södra sluttningar eftersom deras storlek är förutsättningen för att vara livsmiljö för många olika arter. Ett annat värde är tystnad.

Detta förhållningssätt till landskapet, som kommer till uttryck både i programmet och i parkplanen för Liljeholmen, har ignorerats vid planeringen av området runt Nybohovsbacken. I förslaget avses Nybohovsbergets norrsluttning att bebyggas med nitton tätt placerade huskroppar vilket ugör ett orimligt brutalt ingrepp i landskapet. Det finns inget stöd i ÖP99 för att förstöra natur och kulturvärden även om Liljeholmen är tänkt som stadsutvecklingsområde och kollektivtrafikläget är gott.

Stadsmuseums grönklassificering av Nybohov fanns inte med i plansamrådets planbeskrivning och erforderlig hänsyn till den befintliga bebyggelsen saknas i förslaget. Stadsmuseum anser att de fem översta husen i förslaget bör utgå eftersom de är placerade för nära och är för stora i förhållande till befintlig bebyggelse och att husens höjd bör studeras så att de inte konkurrerar med befintlig bebyggelse.

Skönhetsrådet anser att ny bebyggelse bör förstärka den stadsbyggnadsrick som ligger bakom Nybohovsbackens tillkomst, inte förminska dess verkan. De föreslagna byggnaderna i sluttningen mellan Nybohovsbacken och sjön Trekanten (område C) kommer att inkräkta på Nybohovsbergets motiv som en borg på bergets krön. Samma gäller för delområde B med tillägget att placeringen längs branten och förhållande till gatunivån innebär ett främmande stadsbyggnadsmotiv på Nybohov. I område A anser Skönhetsrådet att byggnaderna bör sänkas med en våning.

Ingen av dessa synpunkter har beaktats i det liggande förslaget. Enligt PBL 2:2 skall planläggning, med beaktande av natur- och kulturvärden, främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar.

I planbeskrivningen 2010-05-31 karaktäriseras Nybohov som exempel på tunnelbanestad enligt byggnadsordningen. Men Nybohov är inte bara tunnelbanestad utan också utformad som en stor landskapsskulptur. Andra exempel från 60-talet är de krökta lamellhusen i Tanto av arkitekt Åke Ahlström och de kraftiga cirkelbågarna Grindtorp i Täby av arkitekterna K-G Broqvist och O Holst.

Enligt planbeskrivningen skall den nya bebyggelsen underordna sig den befintliga. På sidan 6 finns en otydlig illustration från sjön Trekantens norra sida som visar att den inte kommer att överstiga höjden av den befintliga 60-talsbebyggelsen.

Men de föreslagna volymerna är alla av olika takhöjd och genom att Nybohov ligger högt så kommer de i praktiken att skymma de befintliga fasaderna och därigenom förstöra dess arkitektoniska uttryck.

Nybohov vilar på berget med samma majestätiska självklarhet som Stockholms slott avtecknar sig mot himlen.

De föreslagna byggnadsvolymerna kommer att avteckna sig som främmande utväxter framför den medvetet släta och strama fasaden. I parkplanen omnämns också Nybohovsberget som en möjlighet till fantastisk utblick över omgivande landskap. Av tradition har Nybohovsberget använts som utflyktsmål och utsiktsplats. Från Nybohovsgränd ser man ut över Gröndal, Essingeöarna, Reimersholme, Södermalm, Kungsholmen, City och längre bort Gärdet.

Om den planerade bebyggelsen genomförs kommer panoramavyn hackas sönder. På nyårsafton är det tradition att samlas på parkeringsplatsen på Nybohovsgränd liksom folk samlas längs Katarinavägen och på Fjällgatan för att se på fyrverkerierna. På nyårsnatten 2009 kom taxibilar farande upp för Nybohovsbacken strax innan tolvslaget för att släppa av nyårsfirare på platsen. Lägenheterna på Nybohovsgränd och på vissa adresser på Nybohovsbacken kommer förlora sjöutsikten över Trekanten och Mälaren.

Sammanfattningsvis anser jag att processen skall göras om från början med programsamråd och att natur- och kulturvärden skall beaktas. Bebyggelsen bör utformas i enlighet med Stadsmuseums och Skönhetsrådets remissyttranden. Panoramautsikten från Nybohovsgränd bör bibehållas genom att husen i område A hålls lägre än den befintliga stödmuren.

Ingegerd Pihlgård (Nybohovsgränd 4) protesterar mot förslaget, både att hela grönområdet och fotbollsplanen skövlas och bebyggs men även att det i Nybohovsbacken byggs så många och höga hus. Särskilt vill jag protestera mot att de tre höga husen högst upp på backen byggs och då i all synnerhet det som enligt förslaget är tänkt att byggas högst upp och på det lilla trädbevuxna området direkt utanför den lilla parkeringen och mittemot Hotellhemmet.

Bibehållande av befintligt grönområde och fotbollsplan är för oss boende väsentligt ur såväl ett hälsoperspektiv som ur ett socialt perspektiv. Det är hälsoskapande och främjar också sociala kontakter genom att erbjuda nära möjligheter till motion, promenader, lek för barnen och fotbolls- och boulespel för äldre med promenadstigar bland stora, vackra träd och övrig vegetation och med ett levande fågelliv.

En föreslagen koncentration med tre höga hus högst upp på backen och med nära placering till befintlig stor betongbyggnad skulle komma att bli alltför kompakt och estetiskt fränstötande och då i synnerhet om det lilla trädbevuxna partiet direkt utanför lilla parkeringen avverkas och bebyggs.

Mina invändningar och protester mot förslaget innefattar även miljöaspekter så tillvida att flera höga hus också skulle medföra icke önskvärda effekter i form av ökat buller och ökat avgasutsläpp för oss boende.

Att bevara Nybohovsbacken profil har även ett kulturellt och allmänt intresse genom att denna är värdefull och värd att bevara och inte döljs bakom en nybyggnation med för många och höga hus.

Det som också talar mot framlagda förslag är att hissbanans kapacitet redan i dag är otillräcklig.

Ett sista skäl mot utställningsförslaget i sin nuvarande form är att ett genomförande av detta skulle beröva oss boende en stor del av vår utsikt. Denna är en faktor som är en av de viktigaste boendekvaliteterna för oss boende på Nybohovsbacken och det skulle kännas oanständigt och orimligt att vi beörvas denna.

Marie Florål Qvarfordt (Nybohovsgränd 14) vill härmed överklaga utbyggnaden av Nybohov och kräver härmed att ärendet hanteras med normalt planförfarande med programsamråd. Nybohov har inte varit inkluderat i programmet för Liljeholmen Årstadal. Området är känsligt ur både miljö - och kulturhistoriska aspekter och de presenterade byggplanerna innebär ett omfattande ingrepp i landskapet. Nybohovsskogen är en spridningszon mellan Vinterviken och Årtaskogen, ett område som behöver stärkas i stället för att byggas sönder. Nya vägdragningar i brant terräng förstör mycket av grönskan kring befintlig och planerad bebyggelse.

Florål Qvarfordt anser med tanke på att Liljeholmen-Årstadal kommer att få ett stort tillskott på nya bostäder genom att Lövholmen och många andra platser kommer att bebyggas är det än viktigare att verkligen överväga innan orörd naturmark tas i anspråk för bebyggelse.

Florål Qvarfordt framför att denna planering strider mot översiktsplanen som bör följas.

Bo Florén (Nybohovsgränd 14) Yttrande identiskt med ovanstående yttrande (Marie Florål Qvarfordt).

Ingela Henström (Nybohovsgränd 16) anser att planförfarandet borde föregåtts av programsamråd. Nybohov har inte varit inkluderat i programmet för Liljeholmen Årstadal. Som bekant så var protesterna bland de boende omfattande en gång i tiden och planarbetet lades då ner. Även denna gång så har närmare tusen personer engagerat sig på olika sätt. Det borde därför vara en självklarhet att behandla detta ärende med programsamråd! Den stora majoriteten har framförallt motsatt sig bebyggelse i skogsområdet ovanför sjön Trekanten (område C).

Den spridningszon som går mellan Vinterviken och Årtaskogen minimeras genom anläggandet av bebyggelse i stället för att stärkas. Nya vägdragningar i denna branta terräng bidrar också till att förstöra naturområdet. Att terrängen inte har vistelsekaraktär behöver inte innebära att människan måste trampa på varje yta. Så kallad orörd natur som upplevs av sinnena har faktiskt stor betydelse för vårt välbefinnande. Vad blir konsekvenserna för det lilla vattenhålet Trekanten, sommar som vinter, när trycket av människor också ökar genom ytterligare planerad bebyggelse i strandlinjen vid Gröndal?

I konsekvenser för miljön avseende buller, beaktas endast de planerade bostäderna. Inte ett ord om vad byggnationen kommer att innebära för oss som redan bor i Nybohov. De omfattande sprängningar som gjorts för att färdigställa Liljeholmstorget och Gallerian har inte bara inneburit buller utan sprickbildningar i våra lägenheter.

För att förverkliga ytterligare byggnation i Nybohovsbacken krävs omfattande exploatering som inte kommer att gå omärkt förbi för oss boende i Nybohov.

Under byggtiden blir det ytterligare olägenhet med inskränkningar vad gäller framkomligheten i Nybohovsbacken. Det går inte att frånga att det finns pri-

vatbilister tillika hantverkare/näringsidkare som är beroende av att komma fram med sitt fordon. Till detta kommer SL:s närtrafik och extrainsatt buss när hissbanan i Nybohov är ur funktion.

Det finns så många aspekter på denna bebyggelse som omnämns som promenadstad och som har intentioner att länka samman Liljeholmen/Nybohov med innerstaden och det är därför synnerligen viktigt att inte anta enkelt planförfarande.

Ingela Henström anser att nuvarande planering strider mot översiktsplanen som bör följas.

Christofer Lewald (Nybohovsgränd 4) motsätter sig att Nybohovsbacken bebyggs i så stor utsträckning. Nybohovsbacken är bred och skulle med fördel närmast gallerian kunna få några bostäder. Det är fruktansvärt att däremot planera höghus uppe på berget då dessa skymmer Nybohovs högt belägna siluette.

Carl Hamcher (Nybohovsgränd 40) tycker det ser JÄTTEBRA ut och hoppas att den hemskt döda delen av Nybohovsbacken ska få ett stadsliknande utseende. Har egentligen bara en enda farhåga. Det gäller Nybohovs hissana. Den är redan nu hopplöst underdimensionerad. Hoppas på att få den utbytt mot rulltrappa i 2 etapper med extra utgång vid nybyggnationen, dvs mitt på Nybohovsbacken.

Angelica Kristenson Aurelius (Nybohovsgränd 18) ser till min besvikelse fanns inte förslaget i tredimensionell form, något som försvårar förståelsen för hur det kommer att se ut. Ett förslag har visats tredimensionellt tidigare enligt Anna Rex, som jag fick tala med i telefon den 10 juni. Min uppfattning är att förslaget ändrats sedan jag första gången fick ta del av ritningarna 2008, från Pdf-fil från Kommunens nätsida. Det är viktigt att man får se förslaget i sin tredimensionella form.

På sid 6 i senaste planbeskrivningen, kan man t.ex. få uppfattningen att husen på södra sidan av Nybohovsbacken kommer att förbindas med en murliknande byggnation, och helt stänga av all utsikt från Nybohovsgränd. På skissen kan man se att området får bebyggas.

Det finns ett förakt mot det arkitektoniskt genomtänka bostadsområde som fortet på Nybohov är ett exempel på. Man har ju redan visat att man inte har förstått att bostadsområdet är ritat och byggt som en borg på bergets krön, genom att färgsätta de nybyggda höghusen i en avvikande mörkgrå färg, och tom beviljat en färgsättning av de ursprungliga bostadshusen som strider mot helheten.

Om det ska byggas något på Nybohovsbacken måste husen vara lägre och färre, och de får inte inskränka på skogen längs med sjön Trekanten. De fem stora höghusen längst upp på backen måste helt utgå eller radikalt omformas så att de inte når högre än muren på Nybohovsbackens södra sida. Det nya bostadsområdet måste få smälta in på ett mjukt sätt längs med vägen, och ha en mer småhusliknande utformning, i kontrast till det mäktiga fortet på berget.

Det nuvarande förslaget har en ekonomisk aspekt. Man har inte tagit sig råd att beakta kultur- och naturvärden, eftersom det kostar för mycket. Det är skamligt och respektlöst, att ha denna inställning till ett bostadsområde en gång byggt för

låginkomsttagare. Respekten för det redan befintliga bostadsområdet i Nybohov måste beaktas, och de svåra luftföroreningarna i Liljeholmen, som i flera undersökningar är Stockholms allvarligaste, måste utredas mer. Det gröna skogspartiet med gamla ekar och andra lövträd är det enda sammanhängande grönområde i hela Liljeholmen - Nybohov - Årstadal. Det är dessutom redan litet.

Det är skandal att politikerna aldrig gjort något för att lindra buller och avgaser från de två stora motorleder som omringar området, och isolerar Liljeholmen från både Aspudden och Årstadal. Man borde satsa på att förena dessa stadsdelar istället för att bygga bort trivselvärden i ett redan belastat område.

Aurelius bifogar Cecilia Obermüllers (MP) yttrande i stadsbyggnadsnämnden om den planerade bebyggelsen i Nybohovsbacken:

”Cecilia Obermüllers (MP) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att enbart fortsätta med planering av bebyggelse norr om Nybohovsbacken och att om planarbetet fortsätter bör det hanteras med normalt planförfrande med programsamråd, samt att därutöver anföra följande:

Detta område har inte varit inkluderat i programmet för Liljeholmen Årstadal. Protester bland de boende har tidigare varit omfattande och planarbetet lades ner. Det borde vara en absolut självklarhet att behandla ärendet med programsamråd. Programsamrådet ska just pröva frågan om lokaliseringens lämplighet och andra frågor kring lokaliseringen. Även denna gång har närmare 1000-talet personer engagerat sig i olika grad och den stora majoriteten motsätter sig bebyggelsen specifikt i parkområdet. A-området är minst kontroversiellt och fortsatt planering kan ske. Möjligen kan ett hus provas i område B då närmast tunnelmyningen.

Intrånget i det branta skogsområdet ovanför Trekanten är mycket omfattande. Området är definitivt en spridningszon mellan Vinterviken och Årtaskogen, en spridningszon som behöver stärkas istället för att byggas sönder. Nya vägdragningar i brant terräng förstör mycket av grönskan kring befintlig och planerad tillkommande bebyggelse.

Fotbollsplaner är inget som finns i överflöd i Stockholm eller i detta område. Det är ett stort misstag att bygga bort de få som finns och detta speciellt nu när Liljeholmen och Årstadal får ett mycket stort tillskott på nya bostäder. Denna fotbollsplan är fint belägen i lummig grönska i ett vackert parkstråk. Parkområdet är varierat och hyser många olika fågelarter. Det är en riktig oas som kommer att utnyttjas i allt högre grad av alla som kommer att flytta in i närområdet.

Denna planering strider mot översiktsplanen, som bör följas. Den demokratiska processen ska i detta fall definitivt iaktas i form av normalt planförfarande med programsamråd. Oskicket med enkelt planförfarande och mycket korta handläggningstider är förödande för den demokratiska processen.”

Angelica Kristenson Aurelius (Nybohovsgränd 18) identiskt med yttrandet från Styrelsen för Brf Nybohov 1.

Ulla Nyström och Runa Nyström (Nybohovsgränd 6) har bott här sedan 1960-talet har åtskilliga gånger fått försvara vårt område mot klåfingriga makthavares beslut att förtäta bebyggelsen. Det ursprungliga förslaget för Nybohov, med ett borgliknande utseende, har tidigare delvis förstörts med tre stycken höghus och skall nu helt fördärras med "plottrig" bebyggelse utmed Nybohovsbacken och i

vårt naturområde. Förslaget är helt oacceptabelt. Vi har inget behov av att "binda ihop" Nybohov med gallerian genom denna helt avvikande bebyggelse. Dessutom har de två västra "berghusen" höjts ytterligare 1,5 m jämfört med det ursprungliga förslaget. Detta visar bara att hänsyn till oss boende på Nybohovsgränd 4-6 m fl ej tagits och att "omsorgen om de boende" bara som vanligt är tomma ord.

Att förstöra ett naturområde som ligger så centralt och nu utnyttjas av många stockholmare visar också på bristen av förståelse för hur viktigt det är att bevara dessa grönområden.

Vi bestrider helt den planerade bebyggelsen.

Håkan Olsson (Nybohovsgränd 18) invänder mot att den planerade bebyggelsen i Nybohovsbacken område A och B, de hus som är på förslag har en del av huset som är 7 våningar vilket gör att de går över murkrönet på Nybohovsgränd, vilket jag inte kan se någon anledning till, om dessa hus ska byggas, varför kan inte husen göras bredare och på så sätt bygga lika antal med lägenheter och på så sätt bevara utsikten för all som bor på Nybohovsgränd? Om husen måste byggas, kan det vara värt att tänka på att bygga trappor som förbinder Nybohovsgränd vid parkeringen och den nya bebyggelsen på Nybohovsgränd.

Jeremy Bush (Nybohovsgränd 18) framför enligt förslaget till detaljplan och planbeskrivningen för området vid Nybohovsbacken i

Stockholm Dp 2008-011665-54 framgår det att;

"Huvuddelen av bebyggelsen på Nybohovsberget är klassad enligt den andra nivån av kulturhistorisk klassificering, grön, vilket innebär att bebyggelsen har ett högt kulturhistoriskt värde och är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. /.../ Bebyggelsen är utförd som en väl sammanhållen komposition med vertikala och horisontala linjer och är mycket typisk för sin tid. /.../ På avstånd upplevs bebyggelsen som storskalig, monumental och skulptural. Inom området upplevs en intimare skala och boendemiljö."

I och med era nuvarande planer blir denna siluett markant diskontinuerlig och fragmentarisk och som ni har klassificerat; "en bebyggelse av högt bebyggelsen har ett högt kulturhistoriskt värde och är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt." Helhetsintrycket och den prominenta siluetten huskroppen vid Nybohovsgränd, som beskrivs som; "På avstånd upplevs bebyggelsen som storskalig, monumental och skulptural" kommer enligt ert nuvarande förslag för de hus som avses att byggas på Nybohovsbacken område A och B, att bli uppbruten av de huskroppar som kommer att bli högre än det nuvarande murkrönet vid Nybohovsgränd. Vidare beskrivs det att "Den befintliga 60-talsbebyggelsen ska även fortsättningsvis dominera stadsbilden i Nybohov, varför ny bebyggelse underordnas den befintliga." Detta finner jag mycket motsägelsefullt och inkonsekvent. Hur har ni, i vad som framkommer i detaljplanens förslag tolkat underordnat? Siluetten som är en välkänd profil i Stockholms stadsmiljö och har en markant tydlighet och storskalighet kommer att försvinna, i och med att vissa huskroppar i ert förslag blir högre än de lägsta våningarna på huset på Nybohovsgränd. Vidare framgår det att det redan har varit ett förslag på bebyggelse i det berörda området 1998, men det har avslutats då förslaget möttes av ett stort motstånd, således undrar jag hur de demokratiska principerna bemöts? Är de tidigare invändningarna och de politiska besluten i nuläget inte gällande? I så fall på vilka grunder och varför har det missnöje som nu uttryckts blivit åsidosatt? I skrivelsen framgår det att "Husen är placerade och grupperade så att ett

maximalt antal bostäder ges möjlighet till utblickar och för att bevara utsikten från så många befintliga bostäder som möjligt." Här undrar jag hur ni ska besluta vilka, som idag har en fantastisk utsikt, ska berövas detta och på vilka grunder ni ska ta dessa beslut och hur detta kan motiveras?

Ian MacKey (Nybohovsbacken 29) kräver härmed att ärendet hanteras med normalt planförfarande med programsamråd. Nybohov har inte varit inkluderat i programmet för Liljeholmen Årstadal. Området är känsligt ur både miljö - och kulturhistoriska aspekter och de presenterade byggplanerna innebär ett omfattande ingrepp i landskapet. Nybohovsskogen är en spridningszon mellan Vinterviken och Årstaskogen, ett område som behöver stärkas i stället för att byggas sönder. Nya vägdragningar i brant terräng förstör mycket av grönskan kring befintlig och planerad bebyggelse.

MacKey anser med tanke på att Liljeholmen-Årstadal kommer att få ett stort tillskott på nya bostäder genom att Lövholmen och många andra platser kommer att bebyggas är det än viktigare att verkligen överväga innan orörd naturmark tas i anspråk för bebyggelse.

MacKey framför att denna planering strider mot översiktsplanen som bör följas.

Härutöver är det helt nödvändigt att göra en ny, grundlig miljökonsekvensutredning med mätningar, analyser och prognoser vad gäller buller och framför allt avgaser, något som inte företagits sedan 2002 trots att utbyggnationen av Liljeholmens C med 900-bilsgarage mm ökat trafikfrekvens i ett område redan utdömt ur dessa synpunkter (se utredning om Nybohovsskolans buller och luftkvalitet). Immissionseffekterna av den helt vansinniga placeringen av in- och utfarter.

Lars-Anders Rolfhamre (Nybohovsgränd 24) bor ovanför där bygget är planerat. Höjden på husen kommer att direkt påverka min vy över Stockholm, framför allt den fina grönskan jag ser nedanför mot sjön Trekanten.

Ett minimikrav från min sida är att ingen del (!) av de nya husen skall vara högre än muren på vår parkering. Vyn mot Trekanten kommer från mitt fönster att vara påverkat i alla fall, om än i mindre utsträckning.

Helst vill jag att husen inte skall byggas alls. Vi har i tre år levt med om byggnader i centrum (nej, det är inte klart än, fortfarande kvarstår en massa jobb att återställa Nybohovsbacken som påverkar trafiken varje stund!) och skulle gärna vilja ha lite frid nu.

Riina Yessica Soikkeli och Elias Stark (Nybohovsgränd 10) identiskt med yttrandet från Styrelsen för Brf Nybohov 1.

Katarina Beck Friis (Nybohovsgränd 20)

1. Angående hela planen kan sägas att eftersom den inte ingår i översiktsplanen måste den ha tillkommit i hast. Detta påpekades i sammanträde den 26 november 2009 av Cecilia Obermüller. Dessa påpekanden stöder jag i allt väsentligt. Rådet till skydd för Stockholms skönhet påpekar också att man frångår Nybohovs stadsbyggnadsidé, detta innebär att man måste underkänna planförslaget som det ser ut nu.

Område A kan bebyggas om man minskar höjden på husen så att man inte bryter linjen längs med brf Reservoarens parkeringsplats mm. För oss som bor där är det svårt att förstå att andra boende skulle få tillgång till den obrutna utsikten på vår bekostnad.

2. Angående områdena B och C bör de helt utgå. Stadsledningen säger sig vara miljöhuvudstad i år, då bör man avstå från att avveckla ett ekskogsområde med varierat djur och växtliv. Tyvärr fruktar man också att det nu när detta genomförs anses vara fritt fram att fortsätta bebyggelsen bort mot Trekanten – Vinterviken.

3. Det tänkta antalet lägenheter är inte så stort och om man bara tillbygger område A är väl kostnaderna trots allt ganska stora pga den branta terrängen.

4. När det gäller trafiken kan man ju undra varför det inte går att öppna bron över E4 för nyttotrafik. De skulle väl inte de boende i Aspudden gilla?

Slutligen väddar jag om att man lyssnar till den kritik och de farhågor som uttalats av de boende och sakägare i denna fråga och avstår från att genomföra planen i dess nuvarande skick.

Maria Perers (Nybohovsbacken 80) identiskt med yttrandet från Styrelsen för Brf Nybohov 1.

Lars Lidén (Nybohovsgränd 6) framför att det presenterade planförslaget är ur flera synpunkter ett helt undermåligt förslag.

1. Utbyggnaden förstör helt den arkitektoniska kompositionen av byggnader på berget som ger en harmonisk och samlad bild av området som det byggdes och som det är idag, undantaget de punkthus som tillkommit på senare år.

2. Utbyggnaden med 19 hus är allt för omfattande. Husen på den södra, övre sidan av Nybohovsbacken ligger allt för nära befintliga byggnader och är allt för höga, de bör helt utgå ur förslaget.

3. Parkområdet ner mot Trekanten bör bevaras. Området är viktigt för djurlivet och utgör en oas för boende i denna del av Stockholm.

4. Tillgängligheten utgör redan idag ett stort problem i området. Gatuparkering finns på de två gator som finns, men beläggs huvudsakligen av besökande och personal i gallerian som gör stora ansträngningar för att hitta p-plats utanför det avgiftsbelagda parkeringsgaraget. Vi som bor här idag har stora svårigheter att kunna ta emot besök av äldre och andra med rörelseproblem och av familjer/personer med småbarn, för dessa innebär parkeringsgaraget med infart nere vid Liljeholmstorget ingen godtagbar lösning. Som det sägs i handlingarna är kommunikationerna goda i Liljeholmen, men detta gäller endast i begränsad omfattning för dem som bor uppe i Nybohov. Hissbanans kapacitet är begränsad till 17 personer per resa, vilket är helt otillräckligt i rusningstid. Med den utbyggnad som föreslås kommer området att vara tillgängligt framför allt för friska vuxna utan småbarn. För rörelsehindrade och föräldrar med mindre barn blir området högst uppe berget ytterst svårtillgängligt. Att i detta läge föreslå ett parkeringstal på 0,7 mot stadens ordinarie riktlinje på 1,0 måste därför starkt ifrågasättas.

Britt Hansén (Nybohovsbacken 77) undrar hur mycket vi som bor i Nybohov ska stå ut med?

Det började med en gigantisk byggnation vid Liljeholmstorget. 2002-2006 totalrenovering av våra hus – klart dec -06. 2007 byggdes tre höghus (10 våningar) på vår parkeringsplats. Bygge av garage i berget under Nybohov för 900 bilar. Hur många billass sten har förslats ut! För att inte tala om ständiga sprängningar så hela husen skakade - fruktansvärt obehagligt!

Som om inte allt detta skulle räcka, en hissbana som först reparerats för 10 miljoner och sedan inte har kapacitet att ta emot alla som behöver åka!

Nu lagas Nybohovsbacken, kanske blir den färdig i höst!

Allt detta: oljud, damm, avstängningar, lastbilar m.m. Det räcker nu. Vi vill känna att nu är det färdigt! Vi orkar inte med några mer byggen. Vi vill ha lugn och ro nu!

Anna Schastnaya (Nybohovsbacken 72) tycker att byggnationen förstör park.

David Aurelius (Nybohovsgränd 18) protesterar starkt mot nybyggnadsplanerna på Nybohovsbacken och mot intrånget i det gröna området mellan Trekantens sjö och Nybohovshöjden. Projektet strider emot allt miljötänkande, att ersätta grön park med betonghöghus. Det finns plats för sådana hus genom att täcka över T-bana spåret mellan Liljeholmens torg och Nybohovområdet.

Jag protesterar att de punkthus på Nybohovsbacken som då visades på den första utställnings visning har nu ersatts (också i smyg) med vad som nu ser ut som högre radhus utan luft emellan. Med inget mellanrum mellan hus är utsikten blockerad för folk som bor på Nybohovsgränd. Det ska påverka försäljningspriset på alla lägenheter som är i byggnadernas skugga.

Jag misstänker att hela projektet var planerat i smyg eftersom det bara var en slump att vi fick veta om detta på Internet innan arkitekten kom till Nybohovsskolan förra året med en visning som i nuvarande förslag förändrats, med bl.a. ett utvidgat bostadsområde vid fotbollsplanen. Man döljer för invånarna i området hur genomträngande projektet kommer att bli. Man kan även undra vad för slags samarbete skett mellan politikerna och eventuella byggmästare det är kanske dags att medierna utreder om det finns en relation mellan byggbranschen och politikerna, att allt verkligen är lagligt och mutfritt.

Jag tycker att politikerna och byggmästarna måste ge oss som bor här mera tid att förstå vilken förödande skada detta byggnadsprojekt kommer att vålla på vårt område. Cecilia Obermüllers (MP) uttalande (tidigare citerat i annat yttrande) sammanfattar i ett mer formellt språk min protest. Sprider man betong över parken är vår gröna lugna förstörd för evigt.

Magnus Timan (Nybohovsgränd 4) protesterar mot ytterligare förtätning av Nybohov. Vår snehiss för 16 personer klarar inte mer. det är redan nu långa köer. Bussar måste sättas in från torget.

Michael Granzell (Nybohovsbacken 54) anser att den föreslagna planen innebär ett kraftigt ingrepp i boendemiljön och naturen ned mot Trekanten. Många av de boende i Nybohovsgränd har valt ett boende, speciellt de som nu är äldre, där utsikten är viktig. Speciellt de tre husen som är placerade närmast de befintliga husen samt husen som kommer att sticka upp över den befintliga murkanten är djupt

störande för oss som alltid har uppskattat rymden och ljuset här på Nybohov. Vi har inbjudit våra lokala politiker för en rundvandring där jag har framfört våra åsikter. De har samtliga, som jag uppfattat det, delat min invändning mot omfattningen och den allför nära placeringen mot befintliga hus. De har i och för sig sagt att de inte har något inflytande att tala om när det gäller att kunna påverka. Så har vi naturvärdena i Trekantsskogen som riskerar att komma i skymundan om husen för boende byggs. Daghemsbyggnationen på den nu befintliga fotbollsplanen kan lösas genom att den inte blir högre än två våningar. Den är nödvändig för att kunna tillgodose det kommande behovet av fler dagisplatser.

Rolf Janzén (Nybohovsbacken 52) tycker att den planerade bebyggelsen blir för hög. Den kommer att skymma den befintliga utsikten från Nybohovsgränd, inte bara för de boende utan det blir sämre för de som promenerar i området. Det är ingen förbättring av miljön hos de boende på Nybohov om man bygger hus som skymmer den vackra vyn som man har från parkeringsplatsen Nybohovsgränd.

Agnetha Falck Rodriguez (Nybohovsgränd 13) berättar att när jag ser planen för bygget på Nybohov blir jag förvånad. Hur kan man planera att bygga så, på denna fina naturplats? Ska vi som bor här inte få behålla något av grönskan utan behöva bo i betong. Vi/jag är mycket trött på hur man förbygger sig, runt Liljeholmen. Det finns bättre mark att bygga på, se baksidan av Nybohovsberget, ner mot Mid-sommarkransen. Då får vi behålla vår fina oas runt sjön Trekanten. Tacksam för besked/svar på mitt meddelande.

Agnetha Falck Rodriguez (Nybohovsgränd 13) protesterar mot bygget på Nybohovsberget. Vi måste få behålla vår fina oas runt sjön Trekanten, ORÖRD inför framtiden. Alla som bor runt sjön njuter av den fina naturen och här kan vi koppla av och vara nära naturen. Här finns en fin flora av natur och djur, bl a Rådjur, harar och räv. Ska nu det byggas en massa hus igen, så försvinner allt och vi får en betongstad, utan den naturliga naturen, som aldrig går att plantera till samma. Vi människor/djur behöver närhet till grönska och natur och varför ska vi människor förstöra allt som är skapat under 100 tals år. Det går aldrig att få tillbaka.

Jonatan Kruse (Nybohovsgränd 13) tycker att planerna ser jättefina ut, jag och min fru blir uppriktigt glada. Vår utsikt kommer i någon mån att påverkas, minimalt, en detalj byts mot en annan. Å andra sidan får vi ett nytt fräscht område, ni bygger bort "knarkbacken" (backen med pundarbilar som leder upp mot Nybohov), skapar förhoppningsvis ett område i parken dit jag vågar skicka min fru utan missbrukare osv... Området är i grunden superfint, men mycket har på grund av vanskötsel förvandlats till en knarkarkvart, sätter ni era planer i verket kan det bli ett lyft för hela Liljeholmen!

Tor Dal och Maria Dal (Grenljungsbacken 26) tycker att bebyggelse på ömse sidor om Nybohovsbacken kan accepteras om den inte görs för hög - lyssna till de boendes önskemål avseende hushöjd, bibehållande av utsikt m.m. Förskolan kan lämpligen lokaliseras till denna husgrupp. Bebyggelse vid befintlig gata blir ett rimligare ingrepp i gränsen mot naturområdet.

DEN FÖRESLAGNA BEBYGGELSEN VID BOLLPLANEN OCH I BRANTEN NER MOT SJÖN TREKANTEN MED ANGÖRINGSGATA FRÅN NYBOHOVSBACKEN BÖR UTGÅ.

Det mycket branta, norrvända naturområdet söder om sjön Trekanten är en del av de öst-västliga förkastningsbranterna som är ett av de viktigaste landskapsdragen i Stockholmstrakten. Citat ur Stockholms byggnadsordning: Förkastningsbranterna utgör mörka stråk av norrvända och vegetationsklädda bergssluttningar. Eftersom norrsluttningarna från klimatsynpunkt inte är lämpliga att bebygga har genom åren ett starkt landskapselement bevarats med stor betydelse för stadens horisontlinjer och landskapsrum."

Ulla Andersson och Åker Andersson (Nybohovsgränd 4) har inte ändrat oss beträffande planförslaget. Har ni som är ansvariga för projektet varit och tittat hur det ser ut på Nybohov med omnejd. Sjön trekanten, skogen och stigarna som utgör området behöver vi för vår psykiska och mentala hälsa. Så mycket barn som föds idag, och här i Nybohov behöver vi Promenaderna frisk luft ro och tystnaden. Hur ni ska lösa parkeringen, biltrafiken är en inte besvarad fråga från er sida, hoppas på svar. Vi vill inte ha någon ny bebyggelse i Nybohov – Liljeholmen.

Petter Sävström (Nybohovsgränd 12) angående planerade nybyggen längs Nybohovsgränd och i skogsbacken ned mot Trekanten instämmer jag i Skönhetsrådets expertutlåtande att en förutsättning för bebyggelse i område A är att byggnadshöjderna sänks en våning och att bebyggelsen gestaltningsmässigt får ett annat uttryck.

Jag instämmer även i Stockholms Stadsmuseums expertutlåtande att planerad bebyggelse ska anpassas i höjd så att Nybohovs tidstypiska och kulturhistoriskt värdefulla 1960-talsbebyggelse kan upplevas som en enskild enklav på det grönskande berget.

Jag skulle bli mycket förvånad och besviken om det visar sig att dessa två remissinstansers analyser negligeras.

Karin Engdahl (Nybohovsgränd 12) angående planerade nybyggnationer längs Nybohovsgränd och skogsbacken mot sjön

Trekanten instämmer jag med Skönhetsrådets expertutlåtande:

En förutsättning för bebyggelse i område A är att byggnadshöjderna sänks en våning och att bebyggelsen gestaltningsmässigt får ett annat uttryck.

Jag instämmer även med Stockholms Stadsmuseums expertutlåtande:

Planerad bebyggelse ska anpassas i höjd så att Nybohovs tidstypiska och kulturhistoriskt värdefulla 1960-talsbebyggelse kan upplevas som en enskild enklav på det grönskande berget.

Jag utgår från att dessa två remissinstansers analyser och expertis tas på allvar och att byggplanerna justeras efter deras (och min) rekommendation.

Maria Luostrarinen (Matrosbacken 3) framför att det är vansinnigt. Rör inte miljön runt trekanten.

Det behövs en lunga för all bebyggelse i omgivningen med Liljeholmstorget och all trafik från Essingeleden.

Luften är redan så förorenad så att skolbarnen i Gröndalsskolan inte ska vistas ute. Vi behöver inte mer förtätning. Rör inte det som är charmen med Gröndal/Liljeholmen.